

מי דזינא צורכא מרבני דעלוי מסכתא עניינא יומא טבא לרבנן
בעזהשי"ת

ספר

יומא טבא

עניני סיום מסכתא והמסתעף

- שער א -

דיני ומנהגי סעודת ה'סיום' לגמרה של תורה, בכל פרטיה ודקדוקיה, הלכות ומנהגים.

- שער ב -

לקט בעניני חובת השמחה לכבודה של תורה ושאר עניני הסיום, בו נסדרו דברי חכמים וחידותם בלשונותיהם הק'.

- שער ג -

אסופת דברות קודש, בערך חשיבות כל מסכת ומסכת וסגולותם, נסדר על סדר המסכתות בששה סדרי משנה.

- שער ד -

הדרנים על מסכתות הש"ס לחבר ולקשר סופו בתחילתה של המסכת בדרך דרוש ואגדה וחסידות, למען יהיה דברי תורה לומר בעת סיום מסכת.

אספתי וליקטתי בחמלת ה' עלי
יחזקאל הלוי מאשקאוויטש

תמוז שנת תשע"א לפ"ק

סיום^{מז}, ויש שמתירים אם האבל עצמו סיים^{מב}, ובזמן הזה יש שהתירו בכל גוונא לפטרו מהתענית^{מג}.

תשעה ימים בין ר"ח לת"ב. סעודת מצוה דסיום התירו להמסיים וכל השייכים לסעודה לאכול בשר ולשתות יין [ואף כוס של ברכת המזון נחשב כחלק מסעודת היום^{נא}], אבל יש לצמצם שלא להוסיף להזמין אנשים רבים^{נב}, שלא התירו להצטרף להסיום אלא כל מי שהיה הולך בזמן אחר לסעודה זו משום ריעות, דהיינו ידידים, קרובים, הגבאים ומשרתיהם, והמחזיקין בידי הלומדים^{נב}. וראה עוד לקמן יתר פרטים לענין המשתתפים.

יום הולדת. יש נוהגים לעשות סיום ביום הולדת^{נד}, ולעשות סעודה של מצוה^{נה}, ומה טוב הוא לעשות סיום מסכתא ביום הבר מצוה^{נה}.

מז. ש"ך (י"ד סימן רמ"ו סק"ז) בשם מהרי"ל (סימן קע"ב), ביום שמת בו אביו או אמו דנהגו עלמא להתענות אסור לאכול בסיום מסכתא:

מח. שו"ת מהר"ם שיק (י"ד סימן שס"ז):

מט. לקט הקמח (החדש בקו' בית אברהם על דיני קדיש סק"ז):

נ. מ"ב (סקע"ב):

נא. רמ"א (תקנ"א ס"ו), בשבוע שחל בו ת"ב לא התירו אלא למנין מצומצם, ונוהגין שלא לעשות סיום מז' אב ואילך (עפ"ד המג"א סימן תקנ"ד סק"ט, דיולדת תמונע בבשר ויין מד' אב ואילך):

נב. ר"י עמדין הו"ד בביאור הלכה (ס"ו ד"ה וסיום), וגם נשים במקום שנהגו להזמין מותרות בתשעה ימים בבשר ויין (מג"א תקנ"א סק"ה, מ"ב סק"ו, דה"ה סק"ב), ובמקום שאין דרך להזמין נשים לסיום, מ"מ אשתו של בעל הסיום וב"ב מותרים להשתתף (חיי"א כלל קל"ג סט"ז ומ"ב ס"ק ע"ה), וכשעושים סיום בשיבות או במחנות הנופש מותרים כל האוכלים ביחד לאכול בשר ולשתות יין, כיון שהדרך בימות הקיץ כשעושים שמחה קוראים לכל בני הישיבה והמחנה, (קיצור הלכות בין המצרים בשם הגאון מהר"ם פיינשטיין זצ"ל):

נג. ס' מנהגי מרן הכתב סופר (אות ח'), קונטרס אהל לאה (בתחילת הכתב סופר עה"ת), היה רגיל הכתב סופר מימי נעוריו לסיים על יום הולדתו - ר"ח אדר - איזה מסכת, ועיין בשו"ת כתב סופר (י"ד סימן קמ"ח) וז"ל: הנה ברך לקחתי ויום מולדתי א' דר"ח אדר שהגעתי בס"ד ליום החמישים וכו' ועשיתי ביום ההוא זה היום עשה ה' לי סיום מסכת פסחים, ובספר אלף כתב (לבעל שו"ת שיח יצחק, אות תכ"ג) הביא שהגאון מו"ה דוד לק"ב זצ"ל השתדל לעשות סיום מסכתא ביום לידתו, ואם ה' טרדותיו מרובות מאוד השתדל לסיים עכ"פ מסכת תמיד:

נד. לקט יושר (י"ד עמ' מ') הו"ד בשו"ת בית דוד (ח"א סימן קע"ו), שע"י זה לא יראו כמנהג הגוים העושים סעודה לכבוד יום הולדתם, וגב מי שנוהג להתענית היום הולדת כשעושה סיום מסכתא הרי הוא פטור מתענית:

נה. שו"ת אגרות משה (א"ח ח"ד סימן כ"ג) ללמוד מסכת לגמור ביום הבר מצוה הוא דבר טוב:

קסב יומא שיער השני יומא טבא לרבנן טבא

של ברכה אחר ברכת המזון בסעודת סיום ב' הימים, והסביר שהגמרא אמר עבדינא יומא טבא לרבנן, משמעו של "יומא" שהיום טוב נמשך כל היום.

המלקט

התורה הוא התיקון

איתא בשלחן ערוך בסעודת ברית מילה קודם ת"ב אינו רשאי להיות רק מנין וכיו"ב לפי הדיעות אשר שם, ובסיום אין לדקדק כלל, כי התורה הוא התיקון, והחורבן היה על עונם את תורתו והגאולה תהיה על ידי התורה כמו שפירשו רז"ל (ב"ב ת.) על הפסוק (הושע ת, י) "גם כי יתנו בננים" וכו' שבלשון ארמי נאמר על לימוד תורה כידוע, על כן בסיום גם קודם ת"ב מותר להיות כמה שירצו.

דברי אמת להרה"ק מלובלין

אור גדול

שמעתי מחכם אחד על שעושין סיום בשבוע שחל בו מ' באב, ולומדים בעיקרו כדי לאכול בשר, דלכאורה לאו שפיר עבדי, י"ל על פי מה שכתב בשפת אמת למשמאילין בה, סמא דמותא (שבת פה:) דלימוד אפילו שלא לשמה מועיל לדחות הרע והמות, אך למיימינים בה, סמא דחיי, שגורמת עוד חיים, עכדפ"ח וש"י. ואיתא בספה"ק דימי המצרים הם גדולים מאד בקדושה, אך לפי גדלם יש הסתר גדול, נמצא שאף לימוד שלא לשמה או מועיל לסלק ההסתר כנ"ל, סם לסלק המוות ונפתח אור גדול. על כן שפיר דמי לשמוח ולאכול בשר אף בלימוד שלא לשמה אז, והוא נכון.

ארץ צבי רבי אריה צבי פרומר אב"ד קוויטלוב על התורה (דברים ד"ה שמעתי)

שלוה בארמנותיך

באחד מתשעת הימים שבין ראש חודש אב לתשעה באב, עשה הרה"ק רבי העניך מאלכסנדר זצ"ל סעודת סיום מסכת, פתח ואמר בימים קדמונים, כשבאו הימים האלו היו הבעלי בתים בצער ועגמת נפש שגשרף בית המקדש ואין לנו בית המקדש להקריב קרבנות חובותינו והיו בעצבות, אבל כעת החסידים אוכלים סעודת, שאומרים ה', היה הוה ויהיה, שהיה בית המקדש ויהיה בית המקדש, וסיפר האיך לאחר שהשליך אשמדאי את שלמה המלך ע"ה מעל כסאו, והיה בא לאיזה כפר ואמר שהוא שלמה המלך, וכששמע בכל הכפר שהוא המלך שלמה, אסף את כל בני הכפר וסביבתו ויבחו שור ומריא וכל מיני מעדנים

כזה וכימים אלה של חורבן בית מקדשנו אנחנו יושבים בסעודה, הבושה הזאת כדאית היא שתכפר עונות כל ישראל.

נפלאות הסבא קדישא ראשון

ואשי ישראל

בעת היות רבינו הקדוש (מצאנו) בפעסמ, בא לבקרו הגאון ר' אשר אנשיל הלוי יונגרייז אב"ד משענגער, היה זה בימים שאחר ר"ח אב לפני תשעה באב, והגאון הנ"ל היה מחמיר מאד לא לאכול בשר בימים אלו אפי' בסעודת מצוה. של סיום מסכת. כשנכנס לבית רבינו, ישב אז רבינו ליד שלחנו המהור כשהוא מוקף מאות חסידים, וסעד בבשר ויין, הגאון הנ"ל נשאר עומד על מקומו נבהל ומשתומם, היתכן הגאון מצאנו, צדיק הדור, יסעוד בימים אלו בבשר ויין, וכבר רצה לחזור על צעדיו, אבל משום כבוד התורה של רבינו המשיך בדרכו. בינתיים הרגיש רבינו בכניסתו, ומיד קם מלא קומתו ונגש אל הגאון הנ"ל קדם פניו בשמחה, והושיבו ליד שלחנו בחביבות גדולה, לאחר שישב פתח הגאון ממשענגער ואמר, כבוד הרב מצאנו... אולם רבינו הפסיקו מיד ואמר, ידעתי ידעתי, פליאה בעיניכם איך זה יתכן שהרב מצאנו עורך שלחן עם בשר ויין בימי בין המצרים. נכון ענה הרב ממשענגער תפסתם את מחשבתי, וזהו מה שרציתי לשאול.

אסביר לכם הענין המשיך רבינו איתא בגמ' בזמן שבית המקדש קיים, מוזב מכפר על אדם, עכשו שאין המזבח קיים שלחנו של אדם מכפר עליו. והנה אתם רבני אונגארין שאתם צדיקי אמת, אינכם זקוקים לכפרת עון, וממילא אין אתם צריכים לשלחן, אני סיים רבינו שהנני מלא עוונות וחמאים, צריך אני למוזב, ובאין מוזב, מוכרח אני לעריבת השלחן.. חייך הרב ממשענגער, ושוב לא הקשה דבר.

אוצר החיים צאנו בית צדיקים יעמוד באבוב (ח"א עמוד כא)

עד ז' אב

בשינאווא נהגו לעשות סיום מסכת בחודש אב רק עד ז' אב (ולא עד בכלל), וכן נהגו בבעלזא, כי בו נכנסו האויבים להיכל. וכן היה מנהג רבינו מצאנו כמ"ש בדרכי חיים. ויסודם ממ"ש המג"א (ס' תקנ"ד סק"ט) דקצת יולדות מחמירין על עצמן שלא לאכול בשר מז' אב מה"ט, ובשע"ת ס' (תקנ"א ס"ק ב"ח) כה"ג לענין חולה קצת עי"ש.

ועיין בסידור ריעב"ץ דיני בין המצרים (אשנב ב' אות כ"ב) דגם מי שאין נוהג מנהג איסור בשר ויין במ' ימים ראוי לפרוש מיום ז' מה"ט עיי"ש.

י"ג אורות (בית צאנו מערכת מנהגי קודש)

זקני הקדושת ציון ז"ל היה פעם בבערלין אצל רופא, וזה היה בהתשעה ימים (בתחלת חודש אב), והתאכסן אצל אחד ממכיריו בשם ר' דוד יונגערמאן. הוא היה משגיח בבית השחיטה בבערלין, והנה אצלנו המנהג לעשות סיום בתשעת הימים ולאכול בשר, ור' דוד הנוכח עסק בתורה בהתמדה ועשה סיום בכל יום. אולם מיום ז' אב ואילך אין אוכלין בשר ע"י סיום, ורק בסעודת ברית אוכלין.

בית צדיקים יעמוד (ה"א עמוד עא)

שלא עשני גוי

שמעתי עוד מהרה"ק הנ"ל [רבי נפתלי ממעליץ], שפעם אחת איזה ימים קודם תשעה באב בא לצאנו האדמו"ר של הרבה חסידים ומעריצים ר' נתן דוד שידלאווצער, נכדו של היוד הקדוש, והרה"ק מצאנו עשה אז סיום למסכתא, בכדי לערוך סעודה של בשר וגם יין לכבוד האורח החשוב, וכאשר קמו אחר הסעודה מן השלחן, שמע חסיד אחד איך שהרה"ק מצאנו אמר להאורח החשוב אם שונאי ישראל יחושו מעם כזה כל השנה שהיה לנו בעת שטעמנו ואכלנו היום הבשר ושתינו היין, היה להם די המעם והכאב הזה.

נתן אמת ליעקב רבי בנימין ביינוש דינסטאן (עמוד טכה)

תורת ה'

הגאון ר' לייב ליטש (ראזענבוים) זצ"ל מפרשבורג, לעת זקנותו כשכבר תש כוחו נהג במ' ימי החלב לעשות סיום מסכתא מדי יום על מסכתא אחרת.

בינה לעתים רבי יצחק וויס אב"ד ווערבוני (חודש אב)

יניק זחכים

פעם נקלע הרה"ק בעל "מאור עינים" מטשערנאביל בעיר זיטאמיר בתשעת הימים, ושאל בבית המדרש מי יכול לקבל על עצמו לעשות סיום מסכתא למחר, ואף אחד לא נענה, ופנה הרה"ק אל הרה"ק רבי ישראל דב מוויילעדניק שהיה אז עלם כבר תריסר והיה עילוי מופלא, ושאלו אולי הוא יעשה הסיום, והשיב הנער אם ירצה הרבי אעשה סיום, ושאלו הרה"ק: על איזה מסכתא? ואמר: על

את הסיום, אמר הרב, יהי רצון ששנה זו יהא סיום התענית, שנזכה לגאולה שלימה במהרה ולא יתענו עוד.

המלקט

חגיגה במוצאי תשעה באב

הגר"מ שפירא זצ"ל, ראש ישיבת חכמי לובלין שידע בנפש תלמידו (הרה"ח ר' מרדכי שטלבו ז"ל) את קירבתו העצומה אל הרבי מגור (בעל "אמרי אמת" ז"ע), היה מדבר עמו על אודות דמותו הנערצה של הרבי וסיפר לו כהנה וכהנה מאשר חווה במחיצת הרבי סיפר לו הגר"מ שפעם שהה בעיירת מרפא בחודש אב, בימים שגם ה'אמרי אמת' שהה שם ובערב תשעה באב שאל אותו הרבי אם יש לו סיום מסכתא למוצאי התענית, הגר"מ השיב בחיוב ופנה מיד ללמוד ולסיים את מסכת חגיגה בזמן שנותר עד הסעודה במוצאי התענית, ואכן ערך הגר"מ סעודה במוצאי התענית לכבוד סיום מסכת חגיגה, כאשר הגיע האמרי אמת להשתתף בסיום – שאל איזו מסכת מסיימים, ולא נטלו ידיהם לסעודה עד שגלגלו בשיחתם את כל המסכתא מהחל ועד גמירא.

גדולת מרדכי (דף יח)

מנהג צדיקים

הרה"ק רבי ישראל מוויזניץ בעל "אהבת ישראל" ז"ע, היה נוהג לעשות סיום מסכת במוצאי ט"ב, ועשה סעודה עם בשר (מפי כ"ק מרן אדמו"ר מוויזניץ שליט"א, הוסיף שברבות הימים, ורבו האנשים שבאו להסעודה, וא"א היה לבשל בשביל כולם, נפסק נוהג זה, וכן נוהג נכדו כ"ק מרן אדמו"ר מוויזניץ שליט"א).

אצל הרה"ק רבי יוחנן מראחמימטריווקא ירושלים ז"ע, היו נוהגין במוצאי תשעה באב אחר הצום לעשות סיום מסכת לשבור התענית במזונות ויין

מפי נכדו הרב נחמן יוסף טוורסקי שליט"א ושמע מדודו כ"ק מרן אדמו"ר מראחמימטריווקא (שליט"א) מארה"ק שזה מנהג עתיק יומין אצלם אך דודו כ"ק מרן אדמו"ר מראחמימטריווקא שליט"א מארה"ב אמר שמנהג זה הונהג ע"י אביו.

אוצרתיים של צדיקים ר' אהרן פרלוב (תשעה באב)

